

24.3.2003

3133/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Jari Pirjola

VIIVÄSTYS PERHEENYHDISTÄMISTÄ KOSKEVAN HAKEMUKSEN KÄSITTELYSSÄ

1

KANTELU

Arvostelette 13.12.2001 eduskunnan oikeusasiamiehelle A:n asiamiehenä osoittamassanne kantelukirjoituksessa Ulkomaalaisviraston viivyttelyä A:n perheenyhdistämistä koskevassa asiassa. Kantelunne mukaan A odotti alaikäisiä lapsia koskevaa Ulkomaalaisviraston päätöstä lähes neljä vuotta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen päättämän tehtäväjaon mukaan asianne kuuluu allekirjoittaneelle apulaisoikeusasiamiehelle.

2

SELVITYS

Kirjoituksenne johdosta on hankittu selvitystä Ulkomaalaisvirastosta. Selvitys oheistetaan tiedoksenne. Annoitte Ulkomaalaisviraston selvityksen johdosta 17.3.2003 päivätyn vastineen.

3

RATKAISU

3.1

Oikeusohjeita

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Ulkomaalaislain 1 c §:n mukaan päätöksenteossa, joka koskee 18 vuotta nuorempaa lasta on erityisesti huomiota kiinnitettävä lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liitt yviin seikkoihin.

Ulkomaalaislain 18 d §:n 2 momentin mukaan oleskelulupaa perhesiteen perusteella hakenut voidaan velvoittaa henkilökohtaisesti saapumaan Suomen edustustoon, jollei sitä asian selvitettyyn tilaan nähden ole pidettävä tarpeettomana.

Lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen 10 artiklan mukaan lapsen tai hänen vanhempansa hakemukset, jotka koskevat sopimusvaltioon saapumista tai sieltä lähtemistä perheen jälleenyhdistämiseksi on käsiteltävä myönteisesti, humanisti ja kiireellisesti.

Valtion virkamieslain 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

3.2

Saatu selvitys

Ulkomaalaisvirasto toteaa selvityksessään, että hakija esitti perheenyhdistämishakemuksensa tueksi jäljennökset alaikäisten lastensa syntymätodistuksista sekä muita asiakirjoja. Ulkomaalaisvirasto pyysi asiakirjojen oikeellisuudesta keskusrikospoliisin lausunnon. Lausunnon mukaan hakijan esittämät syntymätodistukset olivat todennäköisesti väärennöksiä. Ulkomaalaisvirasto toteaa hakemuksen käsittelyaikaan vaikuttaneista syistä muun muassa seuraavaa: *"A:n hakemuksen käsittelyaika on pidentänyt myös hakijan muutto Suomessa paikkakunnalta toiselle, jolloin poliisin ja sosiaaliviranomaisten lausunnot hakemuksesta on jouduttu hankkimaan kahteen kertaan sekä se, että hakijan esittämät asiakirjat osoittautuivat todennäköisesti väärennöksiksi. Perheenjäsenten haastattelujen toteuttaminen maissa, joissa ei ole Suomen edustustoa, on hankalasti järjestettävissä ja vie aikaa. Käsillä olevassa tapauksessa perheenjäsenten haastattelu oli edellä todetuista syistä välttämätöntä, ja se mahdollistui vasta sitten kun Ulkomaalaisviraston virkamiehet tekivät haastattelumatkan A:n kotimaahan."*

3.3

Kannanotto

Päämiehenne ja hänen alaikäisten lasten perheenyhdistämishakemuksen käsittely kesti selvityksen mukaan Ulkomaalaisvirastossa noin kolme vuotta.

Saadusta selvityksestä käy ilmi, että päämiehenne perheenyhdistämishakemuksen käsittelyyn ja esitettyihin asiakirjoihin on kuitenkin liittynyt eräitä epäselvyyksiä ja ristiriitoja, jotka ovat edellyttäneet hakijoiden henkilökohtaista kuulemistä. Ulkomaalaislain 18 d §:n perustelujen (HE 50/1998) mukaan "ratkaisu hakijan velvoittamisesta saapumaan henkilökohtaisesti kuultavaksi Suomen edustustoon on tehtävä siltä pohjalta, voidaanko asiassa saada muilla keinoilla riittävästi selvitystä päätöksentekoa varten. Jos henkilökohtainen kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta, sitä ei luonnollisestikaan tule edellyttää. Jos asian eri vaiheissa viranomaisille on annettu ristiriitaisia tai epäuskottavia tietoja tai asiassa ei ole esitetty luotettavaa asiakirjaselvitystä hakemuksen tueksi, henkilökohtaisesta kuulemisesta ei yleensä tulisi luopua." Ulkomaalaisviraston ei mielestäni voida katsoa ylittäneen sille tässä asiassa kuulunutta harkintavaltaa, kun se päätti A:n kotimaahan järjestetyllä perhesidehaastattelumatkalla kuulla hakijan alaikäisiä lapsia.

Asiakirjoista käy ilmi, että Ulkomaalaisvirasto teki asiassa päätöksen vasta 19.9.2001, eli noin vuosi A:n kotimaahan järjestetyn perhesidehaastattelun jälkeen. A:n perheenyhdistämisasiassa oli jo ennen perhesidehaastattelua ollut Ulkomaalaisvirastossa vireillä noin kaksi vuotta. Päädynkin katsomaan, että vaikka otetaan huomioon hakemuksen käsittelyyn liittyvät edellä mainitut epäselvyydet, kesti päämiehenne perheenyhdistämishakemuksen käsittely Ulkomaalaisvirastossa kokonaisuudessaan kohtuuttoman kauan. Asian käsittelyajan asianmukaisuutta arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon se, että lasten oikeuksien yleissopimuksen 10 artiklan mukaan lasten ja hänen

vanhempiansa perheenyhdistämishakemukset on käsiteltävä *kiireellisesti*. Asiassa ei ole mielestäni täyttynyt perustuslaista ja virkamieslaista johdettava vaatimus asian viivytyksettömästä käsittelystä.

Hakemuksenne käsittelyssä ei ole kuitenkaan nähdäkseni tullut esiin tahallista viivytystä tai virkavelvollisuuden laiminlyöntiä. Ulkomaalaisviraston toimintaa arvioitaessa on otettava huomioon myös viraston vaikea työtilanne ja perhesidehakemusten määrän nopea kasvu. Kysymys on siitä, että käsitykseni mukaan tämänkaltaiset asiat olisi tullut asettaa tärkeysjärjestyksessä korkeammalle sijalle.

Kerrotusta syystä tyydyn saattamaan käsitykseni Ulkomaalaisviraston kohtuuttoman pitkästä käsittelyajasta tässä asiassa sen tietoon ja kiinnitän vastaisen varalle Ulkomaalaisviraston huomiota erityisesti siihen, että YK:n lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen 10 artiklan mukaan lapsen tai hänen vanhempansa hakemukset, jotka koskevat sopimusvaltioon saapumista tai sieltä lähtemistä perheen jälleenyhdistämiseksi on käsiteltävä myönteisesti, humanisti ja kiireellisesti. Totean lisäksi, että perheenyhdistämishakemuksen kohtuuttoman pitkä käsittelyaika viivästyttää myös mahdollisuutta saattaa päätös tarvittaessa tuomioistuimen tutkittavaksi.

Edellä sanotussa tarkoituksessa lähetän Ulkomaalaisvirastolle jäljennöksen tästä vastauksesta tiedoksi. Lähetän jäljennöksen tästä ratkaisusta myös sisäasiainministeriön ulkomaalaisosastolle tiedoksi.